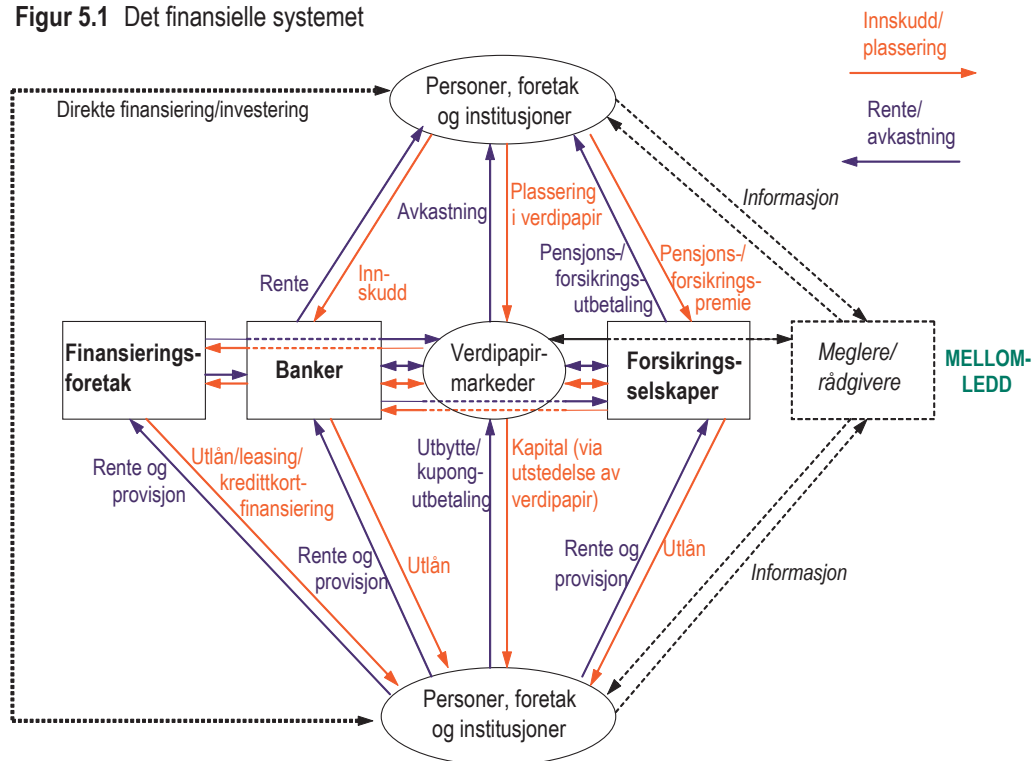

Kapittel 5. Finansinstitusjonene

Finansinstitusjonene står for størstedelen av kapital- og betalingsformidlingen i samfunnet. Bankene opererer betalingssystemene, og er de eneste som kan ta imot innskudd fra allmennheten. Bankene står for størstedelen av utlånene i Norge, men det finnes også andre finansinstitusjoner som låner ut penger. Finansinstitusjonene bidrar videre til risikoavlastning på ulike områder. Finansinstitusjonenes arbeid med å administrere og utvikle betalingssystemet er omtalt i kapittel 6, og i kapittel 4 omtales deres rolle i penge- og kapitalmarkedene. I dette kapitlet ser vi nærmere på finansinstitusjonenes rolle som bindeledd mellom långivere og låntakere, deres risikofunksjon og strukturendringer i næringen. Vi drøfter også hvorfor finansinstitusjonene er gjenstand for en særskilt oppfølging og regulering. De ulike typene finansinstitusjoner beskrives i tekstboks 5.1.

Figur 5.1 viser en skisse av det finansielle systemet. Publikum som aktører med overskuddsmidler til plassering er tegnet inn øverst, mens publikum som låntakere og utstedere av verdipapirer er tegnet inn nederst. Mellomleddet der kapital omfordeles, er tegnet i midten. Finansinstitusjonene, som er tegnet i bokser med hel strek, har en sentral rolle i systemet.

Figur 5.1 Det finansielle systemet

Tekstboks 5.1: Finansinstitusjoner

Finansinstitusjoner er regulert i lov om finansinstitusjoner og finansieringsvirksomhet og i særlover for de enkelte typene finansinstitusjoner. I tillegg er det lover som regulerer forhold omkring aktiviteten finansinstitusjonene driver med. Finansinstitusjoner omfatter forretningsbanker, sparebanker, finansieringsforetak og forsikringsselskap. Banklovkommisjonen¹ har foreslått *finansforetak* som ny fellesbetegnelse for finansinstitusjoner. Verdipapirforetak², forvaltningsselskap for verdipapirfond³, statsbanker⁴ og Norges Bank regnes ikke som finansinstitusjoner.

Forretnings- og sparebanker skiller seg fra andre typer finansinstitusjoner ved at de har enerett til å motta innskudd fra «en ubestemt krets av innskyltere». De kan utføre alle vanlige bankforretninger og banktjenester, men kan ikke drive næringsvirksomhet som det ikke er vanlig at banker deltar i.

En forretningsbank kan bare stiftes som aksjeselskap (eller allmennaksjeselskap). En sparebank kan derimot ikke stiftes som aksjeselskap. Sparebanker har tradisjonelt vært organisert som selveiende stiftelser, hvor egenkapitalen i all hovedsak har bestått av tidligere års tilbakeholdte overskudd. Fra 1987 fikk sparebankene adgang til å hente egenkapital i markedet ved å utstede grunnfondsbevis. Grunnfondsbevisene har klare likhetstrekk med aksjer, blant annet behandles de to instrumentene skattemessig likt. Forskjellen knytter seg først og fremst til eierretten til selskapsformuen og innflytelse i bankens organer. I 2002 ble det åpnet for at sparebanker kan omdannes til aksjeselskaper. Den største sparebanken, Gjensidige NOR Sparebank ASA, er hittil den eneste som er omdannet til aksjebank.

Finansieringsforetak er fellesbetegnelsen på kredittforetak og finansieringsselskaper. De kan drive finansieringsvirksomhet og virksomhet som naturlig henger sammen med dette. *Kredittforetakene* yter langsiktige lån og finansierer i hovedsak virksomheten med obligasjonslån. *Finansieringsselskapene* yter hovedsakelig kortsiktig kreditt innenfor leasing eller leiefinansiering, faktoring, gjeldsbrevslån til næringslivet og forbrukerlån, ofte i tilknytning til kredittkort⁵. Virksomheten finansieres i hovedsak gjennom kortsiktige innlån.

¹ Banklovkommisjonen er et offentlig utvalg som ble oppnevnt i 1990 for å gjennomgå finansinstitusjons- og kredittlovgivningen med sikte på modernisering, samordning og revisjon.

² Verdipapirforetak har adgang til å yte investeringstjenester etter verdipapirhandeloven og kan blant annet opptre som mellommann ved omsetning av verdipapirer.

³ Verdipapirfond er et fond som eies av en ubestemt krets av personer (andelseiere) og hvor midlene i det vesentlige er investert i verdipapirer. Fondets midler forvaltes av et forvaltningsselskap.

⁴ Det er i dag seks statlige låneinstitusjoner, hvorav de viktigste er Husbanken, Lånekassen for utdanning og Statens Nærings- og Distriktsutviklingsfond (SND).

⁵ Faktoring er et forskudd fra finansieringsselskapet til et foretak mot sikkerhet i foretakets kundefakturaer, derav også ordet fakturakreditt.

*Forsikringssekskapenes primære oppgave er å fordele risiko mellom forsikringstakerne og til en viss grad å overføre risiko fra kundene til seg selv. Forsikringsvirksomhet kan inndeles i fire hovedområder, som må drives i separate selskaper; livsforsikring, fondsforsikring, skadeforsikring og kredittforsikring. I tillegg kommer *reassuranssevirkomhet*, som innebærer overtakelse av andre forsikringssekskapers risiko. *Livsforsikring* omfatter kollektiv og individuell pensjonsforsikring, kapitalforsikring og livrenteforsikring.*

Fondsforsikring, også kalt livsforsikring med investeringsvalg eller unit link, er et livsforsikringsprodukt der forsikringstaker selv kan velge på hvilken måte sparekapitalen skal plasseres og dermed får avkastning i forhold til de valgte plasseringene. *Skadeforsikring* omfatter forsikring mot tap eller skade på ting og rettigheter. *Kredittforsikring* er også en form for skadeforsikring, der forsikringstaker kan dekke seg mot tap på utestående fordringer.

Forsikringssekskapene må i hovedsak finansiere virksomheten gjennom premieinntekter fra salg av forsikringstjenester og avkastning på finansielle plasseringer. De kan i motsetning til banker ikke finansiere virksomheten ved innlån. Et forsikringssekskap kan organiseres enten som et aksjeselskap eller et gjensidig selskap.

Pensjonskasser opprettes av arbeidsgiver for å forestå sparing og utbetaling av pensjon til foretakets ansatte. Pensjonskasser er under tilsyn av Kredittilsynet og reguleres i hovedsak etter samme regler som livsforsikringssekskap.

5.1 Oppgavene til finansinstitusjonene

5.1.1 Løpetidstransformasjon

Långivere og låntakere har som regel ulike behov når det gjelder hvor store beløp som skal lånes eller spares, og hvor lenge de ønsker å binde seg. Låntaker kan ha et stort og umiddelbart behov for kapital (for eksempel til kjøp av bolig eller produksjonsutstyr), mens inntektene som skal gå til tilbakebetaling av kapitalen, er spredt over flere år. Låntakeren har da behov for et lån med lang løpetid. Spareren kan derimot foretrekke at det foreligger mulighet for umiddelbar tilgang til kapitalen, og beløpet et enkeltindivid ønsker å spare, er som oftest betydelig mindre enn lånebehovet til låntakerne.

Bankene tilbyr låntakerne lån av ønsket størrelse og løpetid samtidig som de garanterer at sparerne får umiddelbar tilgang til sparepengene sine. Hovedårsaken til at bankene kan gjøre dette, er at sparerne oppfører seg mer forutsigbart som gruppe enn enkeltvis. Historisk erfaring tilsier at det er lite sannsynlig at innskyterne vil kreve tilbake pengene sine samtidig. Gjennom statistiske beregninger kan bankene normalt forutsi hvor mye de må regne med å måtte ha disponibelt for utbetaling til innskyterne, og når slike utbetalinger vil finne sted. Bankene kan videre påvirke forfallsstrukturen på sin finansiering slik at løpetiden på finansieringen tilpasses løpetiden på utlånene. Mulighetene økonomiens aktører får til å

velge et forløp på forbruk og sparing som avviker fra løpende inntekt, er kjernen i bankenes rolle. Tillit til at sparemidlene er disponible samtidig som de tjener rente, er avgjørende for sparerens tillit til bankene. Tilliten til bankene er siden bankkrisen i Norge på 1920-tallet og det store bankkrakket i USA og andre land etter 1929 forsterket gjennom innskytergarantiordninger⁶.

Finansmarkedene bidrar også til løpetidstransformasjon. Større økonomiske enheter som trenger kapital, kan utstede aksjer eller obligasjoner, se kapittel 4 om *obligasjonsmarkedet og aksjemarkedet*. Forutsatt at verdipapirmarkedene er likvide, kan verdipapirene raskt omsettes til kontanter. Kapitalutstederne får med dette tilgang til langsiktig finansiering, mens sparerne har en likvid investering. I praksis er det imidlertid flere forhold som begrenser løpetidstransformasjon på denne måten. Kostnadene ved å gjøre seg kjent for markedet er betydelige, og tilgang til kapital direkte fra verdipapirmarkedene er derfor umulig for mange. Selv om det i de fleste tilfeller vil være mulig å selge et verdipapir, er det ikke sikkert at prisen er så høy at det er ønskelig å selge. Videre er det sjelden mulig eller hensiktsmessig å låne små beløp direkte i verdipapirmarkedene.

I motsetning til verdipapirmarkedene kan finansinstitusjonene tilby likvide sparealternativer med relativt sikker nominell verdi. Med mindre sparerer investerer i statsobligasjoner eller kontanter, løper han også en risiko for tap hvis verdipapirutstederen misligholder sine forpliktelser. Hvis pengene spares som vanlig innskudd i bank, dekker sikringsordningene i Norge innskudd på inntil to millioner kroner. Den konsentrasjonen av risiko dette innebærer, er som forklart i kapittel 3 utgangspunktet for arbeidet med å sikre finansiell stabilitet.

5.1.2 Håndtering av usikkerhet

Både privatpersoner og bedrifter kan være utsatt for økonomisk tap ved plutselige og uforutsette hendelser som for eksempel ulykker, yrkesskader, brann og naturskader. Skade- og livsforsikringsselskapene tilbyr privatpersoner og bedrifter kontrakter som dekker slike behov. Skade- og livsforsikringsbransjen bygger på prinsippet om at sannsynligheten for uhell som medfører utbetaling, kan estimeres når en har mange forsikringskunder. Mange sikrer alderdommen med pensjoner utover dem som gis i Folketrygden. Pensjonsforsikringsselskapene tilbyr kundene pensjonsutbetaling fra et avtalt tidspunkt og et bestemt antall år fram i tid eller fram til kunden dør. Forsikrings- og pensjonsselskapene investerer premiene de mottar fra sine kunder i ulike aktiva, herunder aksjer og obligasjoner. Gjennom til dels avanserte aktuariske beregninger beregner selskapene hvor mye som kan betales ut til den enkelte forsikringstaker slik at selskapet får balansert sine inn- og utbetalinger over tid. En kan si at forsikringsselskapenes primære oppgave er å utjevne risiko mellom forsikringstakerne.

⁶ De fleste land har en eller annen form for statlig eller privat innskytergarantiordning som sikrer at innskyterne får tilbake sine innskudd (begrenset opp til et visst beløp) dersom banken blir insolvent eller går konkurs. Se kapittel 3 om *finansiell stabilitet*.

5.1.3 Diversifisering og prising av risiko

I et velfungerende kredittmarked vil finansinstitusjonenes vurdering av de enkelte investeringsprosjekter samt av låntakerne og sikkerhetene som stilles, bidra til at kapitalen kanaliseres til prosjekter hvor forventet, risikojustert avkastning er tilstrekkelig god.⁷ Som regel må låntaker stille sikkerhet, og det endrer kravet til risikojustert avkastning. Kredittgivningen er i stor utstrekning konsentrert i finansinstitusjonene. Det kan forsvares, ettersom finansinstitusjonene kan bruke informasjon og kredittrisikoevner til å kvantifisere og styre risikoen. Videre kan finansinstitusjonene redusere risikoen for uforholdsmessig store tap ved at de gir mange små lån til ulike kunder (diversifisering). Finansinstitusjonene og risikoen de tar, blir fulgt opp både av eiere, lånegivere og tilsynsmyndigheter. Dette reduserer sannsynligheten for at de påtar seg en risiko som er større enn bæreevnen.

Ønske om høy forventet avkastning kan gjøre sparing i aksje-, obligasjons- eller sertifikatmarkedet mer attraktivt enn tradisjonell banksparing. På grunn av forholdene diskutert ovenfor, kan sparerer være skeptisk til å gjøre dette på egen hånd. Ved å samle småsparernes penger i et verdipapirfond som investerer midlene i ulike verdipapirer, kan risikoen for lav eller negativ avkastning reduseres. Verdipapirfond gir småsparere mulighet til å diversifisere ved at de kan eie en andel av fondets portefølje. Verdipapirfondene vil som regel også ha større markedseksperise og erfaring. Det kan bidra til å redusere avkastningsrisikoen.

5.1.4 Bindeleddet mellom långivere og låntakere

Finansinstitusjonene har en viktig rolle i å være bindeledd mellom de som ønsker å låne penger eller forsikre seg, og de som ønsker å låne ut penger eller selge forsikringer. Finansinstitusjonene kan oppnå stordriftsfordeler, for eksempel når det gjelder innhenting og behandling av informasjon, kredittvurdering og -oppfølging, utforming av kontrakter, m.v. Finansinstitusjonene kan også få tilgang til privilegert informasjon om eksisterende og potensielle kunder. Dette kan være informasjon som er nødvendig for å etablere en kontrakt⁸, men som kundene ikke er villige til å gi til en «vilkårlig» leverandør. Fremveksten av internett og annen informasjonsteknologi, som på mange områder har gjort søkeprosessen enklere, har derfor ikke eliminert behovet for finansinstitusjoner, selv om arbeidet som utføres, er endret.

Finansinstitusjonene bidrar til å tilfredsstille en rekke behov utover dem som er diskutert ovenfor og i kapittel 6 om betalingsformidling. Dette kan for eksempel gjelde valg av tilbakebetalingsform (annuitets- eller serielån), rente (fast eller flytende), valuta (kroner eller fremmed valuta), avkastningsform (fast eller variabel), leiefinansiering, råd og veiledning, m.v. Se blant annet NOU 2000:9; Heffernan (1998); samt Lewis og Davis (1987) for en grunnleggende innføring i finansinstitusjonenes rolle og virksomhet.

⁷ Det vil si at prisen på kreditten øker når den antatte risikoen knyttet til kreditten øker.

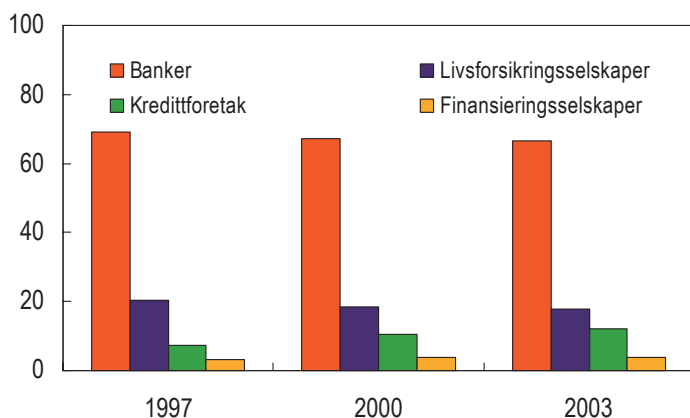
⁸ For eksempel fødsels- og personnummer, inntekt, formue, arbeidsforhet, sykdommer, opplysninger om eiendeler, m.v.

5.2 Strukturendringer i finansnæringen

I utgangspunktet finnes det en rekke ulike typer institusjoner som yter de enkelte finansielle tjenestene (se tekstboks 5.1, Finansinstitusjoner). Gjennom 1970- og 1980-tallet ble en rekke detaljerte reguleringer av finansinstitusjonene og deres aktiviteter avvirket, og etter bankkrisen på 1990-tallet har norsk finansnæring vært gjenstand for omfattende strukturendringer gjennom oppkjøp og fusjoner, dels innen og dels på tvers av de gamle institusjonsgrensene. Parallelt med økende konsentrasjon innen samme bransje har det dermed også foregått en betydelig konsolidering mellom bank, forsikring, verdipapir- og fondsvirksomhet. De fusjonerte enhetene dekker et vidt spekter av finansielle tjenester innenfor såkalte finansielle konglomerater, eller blandede finanskonsern. Konsolideringen har i hovedsak foregått nasjonalt, men også på tvers av landene i Norden har det vært betydelige endringer, blant annet gjennom Den Danske Banks kjøp av banker i Sverige og Norge (Fokus Bank) og gjennom dannelsen av Nordea⁹.

Ved utgangen av 2003 var det 15 forretningsbanker (morbanker) og 128 sparebanker i Norge. I tillegg driver 8 utenlandske banker virksomhet i Norge gjennom filialer, hvorav Handelsbanken og Skandinaviska Enskilda Banken er de klart største. Forretningsbankenes (inkl. utenlandske filialer) andel av samlet forvaltningskapital i banker i Norge utgjorde i underkant av 57 prosent ved utgangen av 2003. Forretningsbankene har redusert sine markedsandeler målt på denne måten siden 1997, da andelen var 62 prosent. Finanskonsernene DnB og Gjensidige NOR fusjonerte den 4. desember 2003, men bankene i de to konsernene ble ikke slått sammen før 19. januar 2004. Den sammenslåtte banken, DnB NOR Bank, er en sparebank. Bankene har om lag 2/3 av finansnæringens samlede forvaltningskapital i Norge, se figur 5.2 Bankenes andel har endret seg lite de siste fem årene, mens kredittforetakene og i noe mindre grad finansieringsselskaper har

Figur 5.2 Ulike finansinstitusjoners¹ (inkl. utenlandske filialer) andel av forvaltningskapitalen i Norge. Prosent

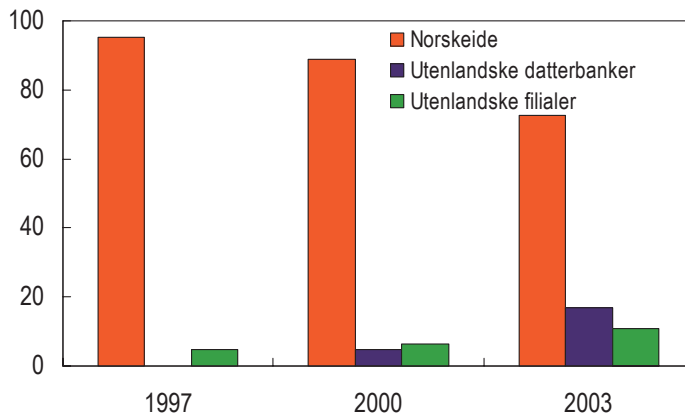

¹ Morselskap

Kilde: Norges Bank

⁹ Nordea er det største finanskonsernet i Norden, med virksomhet både i Sverige, Danmark, Finland og Norge.

Figur 5.3 Norske og utenlandske bankers markedsandeler¹ i Norge.
Prosent

¹ Morselskap

Kilde: Norges Bank

økt sin andel på bekostning av forsikringselskapene. Finansnæringen domineres av fem finanskonsern (DnB NOR, Nordea Norge, Sparebank 1-alliansen, Storebrand og Terra-alliansen), som til sammen har en markedsandel på 64 prosent (regnet som summen av markedsandelene innen bank, finansieringsselskaper, kredittforetak og livsforsikring). Den utenlandske innflytelsen i det norske finansmarkedet har økt både gjennom oppkjøp og etablering av filialer. Utenlandske banker hadde 27 prosent markedsandel ved utgangen av 2003, se figur 5.3. Av denne andelen utgjorde utenlandske filialer om lag 10 prosentpoeng. Innslaget av utenlandske banker var svært lavt helt fram til slutten av 1990-tallet.

Et annet utviklingstrekk de siste årene har vært etablering av nisjebanker, som retter virksomheten mot særskilte kundesegment. De fleste banker har også utvidet distribusjonsnettene mot kundene ved å tilby banktjenester over telefon og særlig internett. Det er etablert banker som utelukkende er basert på slik kundekommunikasjon, disse får en rimeligere kostnadsbase enn tradisjonelle banker ved at de slipper å etablere et filialnett.

5.3 Hvorfor regulere finansinstitusjonene?

Bankenes innskytere og forsikringskunder plasserer midler og kjøper produkter ut fra tillit til at finansinstitusjonene forvalter midlene deres på en forsvarlig måte. Det kan imidlertid være vanskelig for vanlige kunder å foreta en korrekt vurdering av finansinstitusjonenes risiko, overvåke dem i tilstrekkelig grad, eller stille krav til institusjonene som ivaretar deres interesser som kreditorer. Den særskilte reguleringen av finansinstitusjoner begrunnes derfor ofte ut fra at myndighetene skal ivareta interessene til de ikke-profesjonelle kundene. På grunn av innskyterbeskyttelsen har heller ikke mange av kundene gode nok insentiver til å kredittvurdere bankene. En ytterligere motivasjon for den særskilte reguleringen av finansinstitusjonene er at problemer i en finansinstitusjon kan smitte over på andre

institusjoner og skape dominoeffekter, og dermed gi opphav til systemrisiko, jf. tekstboks 3.3 om risiko i kapitlet om finansiell stabilitet.

Særskilt regulering av finansinstitusjonene begrunnes i videste forstand ut fra behovet for stabilitet i sentrale finansielle funksjoner i samfunnet og de store samfunnsøkonomiske kostnader som kan følge av ustabilitet. (Se blant annet Dewatripont og Tirole (1994) og Llewellyn (1999) for en nærmere drøfting av hvorfor finansinstitusjonene reguleres.)

Målet for reguleringen av finansinstitusjonene er både stabilitet og effektivitet i det finansielle systemet. Stabile institusjoner er viktige for tilliten til det finansielle systemet, og kanskje i særlig grad betalingssystemet. Stabile og solide institusjoner forutsetter en rimelig god inntjening over tid som grunnlag for etablering av tilstrekkelige buffere. Effektiv drift fordrer – særlig innen området betalingsformidling – et utstrakt samarbeid mellom bankene om standarder og tekniske løsninger. Mye løses derfor i institusjoner bankene eier i felleskap. Samtidig bør ikke inntjening og konsentrasjon bli så stor at den svekker konkurransen og den effektive utnyttelsen av samfunnets ressurser. Myndighetenes regulering av og tilsyn med finansinstitusjonene veier disse hensynene opp mot hverandre. Tilsyn med det finansielle systemet generelt utføres først og fremst av Finansdepartementet og Norges Bank. Tilsyn med institusjonene utføres først og fremst av Kredittilsynet. Konkurransetilsynet skal bidra til effektiv utnyttelse av samfunnets ressurser ved å legge til rette for virksom konkurranse. For forbrukerne er også Forbrukerombudet og Forbrukerrådet viktige tilsynsorganer.¹⁰

Det omfattende sikringssystemet omkring finansinstitusjoner kan, paradoksalt nok, gi opphav til uønsket atferd ved at finansinstitusjonene tar større risiko enn de ellers ville ha gjort (såkalt moralsk hasard). Når sikringsfondene garanterer bankinnskudd, vil bankkundene ønske avkastning, men ikke stille krav til sikkerhet for bankens plassering, og det kan lede bankene til å ta større risiko enn samfunnsmessig ønskelig. Videre kan regulering som tar sikte på å redusere risiko, svekke institusjonenes egne insentiver til å overvåke risiko eller i verste fall øke risikoen. Reguleringspolitiske mål vil også i visse tilfeller kunne komme i konflikt. Hensynene til konkurranse/effektivitet og til stabilitet kan komme i konflikt hvis eksempelvis for sterk konkurranse mellom finansinstitusjonene gjør at risikovurderinger ikke tas tilstrekkelig hensyn til i prisingen av produktene.

Finansinstitusjonene er underlagt et omfattende regelverk. Kapitaldekningsregler skal bidra til at finansinstitusjonene har en soliditet som står i samsvar med deres risiko, og at unormalt store tap kan dekkes. Regler om store eksponeringer skal bidra til risikospredning ved at det settes begrensninger på hvor stor eksponering en institusjon kan ha mot en enkeltkunde og flere store motparter. Likviditetsregler pålegger bankene å ha en viss beholdning av likvide eiendeler, slik at de kan klare sine løpende betalingsforpliktelser og unngå å komme i akutte betalingsproblemer. Regler for innskuddssikring skal beskytte små og uinformerte bankinnskyteres midler.

¹⁰ Se også Banklovkomisjonens utredning nr. 8, NOU 2002: 14 Finansforetakenes virksomhet II.

Finansmarkedene har i betydelig grad blitt internasjonalisert, og erfaringer fra finanskriser i de senere år viser at uro kan spres raskt mellom land. De fleste land har nå åpnet for konkurranse fra utenlandske institusjoner, som ofte har virksomheter i flere land. Internasjonaliseringen gjør det lettere for institusjonene å utnytte forskjellene i ulike lands reguleringer. For å sikre like konkurransevilkår og forebygge finansiell uro er det derfor viktig å sikte mot felles internasjonal regulering og samordnet tilsyn på tvers av landegrensene. Baselkomiteen for banktilsyn¹¹ er en viktig pådriver i arbeidet med å utvikle internasjonale standarder for regulering og tilsyn av banker. Komiteen har ingen lovgivende funksjon, men overlater til det enkelte land å vurdere om, og på hvilken måte, komiteens anbefalinger kan innarbeides i nasjonal lovgivning.

Medlemslandene i EU har innført harmonisert regulering på en rekke områder som ledd i etableringen av et felles indre marked. EU vedtok i 1999 en handlingsplan for finansielle tjenester for å fremskynde prosessen mot et fullt integrert finansmarked. Grønvik (2000) gjennomgår trekk ved denne handlingsplanen. Den omfatter en rekke tiltak, først og fremst utforming av felles regler i form av direktiver og forordninger som de enkelte medlemsland må innarbeide i sin nasjonale lovgivning. De siste av tiltakene er planlagt gjennomført i løpet av 2005. Norge er forpliktet til å gjennomføre de deler av EU-retten som omfattes av EØS-avtalen. Norsk finanslovgivning er således i svært stor grad på linje med lovgivningen i EU-landene.

En annen viktig del av reguleringen av finansinstitusjonene, er tilsynet med dem. Tilsyn innebærer en aktiv oppfølging av finansinstitusjonene fra myndighetenes side, og en etterser blant annet at lovverk og regler blir fulgt. I Norge utføres slikt tilsyn av Kredittilsynet. Tilsynsarbeidet består blant annet av dokumentbasert tilsyn, hvor opplysninger innhentes fra finansinstitusjonene for kontroll og analyseformål. For å få nødvendig innsikt i institusjonenes virksomhet gjennomføres dessuten stedlige tilsyn. Gjennom inspeksjoner i institusjonene gjøres vurderinger av kvaliteten på ledelsen, inntjening, intern kontroll og risikostyringssystemer.

Referanser

- Dewatripont, Mathias og Jean Tirole (1994): «The Prudential Regulation of Banks», *The Walras-Pareto Lectures*. MIT Press, Cambridge, MA.
- Heffernan, Shelagh (1998): *Modern Banking in Theory and Practice*, John Wiley & Sons Ltd, England.
- Grønvik, Gunnvald (2000): «Videreutvikling av det indre markedet for finansielle tjenester», *Penger og Kreditt*, 3/2000, s 206–220, Oslo: Norges Bank.
- Lewis, Mervyn K. og Kevin T. Davis (1987): *Domestic and International Banking*, Philip Allan, England.
- Llewellyn, David T. (1999): «The Case for Financial Regulation», *Journal of International Financial Markets*, august: s 153–161.
- NOU (2000:9): *Konkurransesflater i finansnæringen*
- NOU (2002:14): *Finansforetakenes virksomhet II*

¹¹ Basel-komiteen for banktilsyn består av representanter for sentralbankene og banktilsynene i G10-landene.